

Bestuursrechtspraak in hoogste instantie

Gezamenlijk standpunt Hoge Raad, Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Raad voor de rechtspraak, Centrale Raad van Beroep en College van Beroep voor het bedrijfsleven

1. De Hoge Raad, de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, de Raad voor de rechtspraak, de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven hebben overleg gevoerd over de situatie na de intrekking van het wetsvoorstel Organisatie hoogste bestuursrechtspraak door de regering in november 2016.
2. Zij stellen vast dat hun organisaties de afgelopen jaren veel energie hebben moeten steken in de voornemens zoals deze in het ingetrokken wetsvoorstel tot uiting kwamen. Energie die aan inhoudelijke kwesties had kunnen worden besteed. Ook is in het bijzonder bij de colleges, wier opheffing in het vooruitzicht werd gesteld en die thans blijven voortbestaan, schade van personele aard aangericht. Enerzijds zetten vaak zeer waardevolle krachten hun loopbaan elders voort in het zicht van de voorgenomen opheffing, anderzijds hadden de betrokken colleges daardoor minder werfkracht voor nieuwe, geschikte kandidaten. Deze colleges moeten zich nu eerst met kracht kunnen richten op hun organisatorische herstel.
3. Het voorgaande heeft er evenwel gelukkig niet aan afgedaan dat de vier hoogste bestuursrechters in de afgelopen jaren op inhoudelijk gebied uitstekend hebben samengewerkt. Dat is deels gebeurd door informele samenwerking in de zogenoemde Commissie rechtseenheid bestuursrecht waarin alle vier colleges vertegenwoordigd zijn. Deze vorm van samenwerking bevordert dat de uitspraken van de betrokken colleges dezelfde antwoorden geven op rechtsvragen over de toepassing van het bestuursprocesrecht. Maar soms betreft dit ook materieelrechtelijke vragen of de vraag hoe het Europees recht in de nationale rechtsorde moet doorwerken. Deels is dit proces ook bevordert door de mogelijkheid leden van de verschillende colleges als plaatsvervangende leden in een ander college te benoemen. Zo kunnen “gemengd samengestelde kamers” een gemeenschappelijk antwoord geven op rechtsvragen die een college-overstijgend zijn. Soms gebeurt dit ook in de vorm van een grote kamer bestaande uit vijf in plaats van drie leden. Door de samenstelling van de kamer is dan voor de juridische praktijk kenbaar dat de hoogste bestuursrechters op dezelfde lijn zitten.
4. Dit alles geeft aan dat institutionele veranderingen met daaraan gekoppelde reorganisaties niet noodzakelijk zijn om rechtseenheid te bereiken. Sterker nog: het komt de samenwerking langs inhoudelijke lijnen ongetwijfeld nog verder ten goede als alle energie de komende jaren volledig in deze inhoudelijke op kwaliteit en rechtseenheid gerichte samenwerking zou kunnen worden gestoken. Dat geldt te meer nu de rechterlijke organisatie de afgelopen jaren al met een grondige reorganisatie is geconfronteerd door de herziening van de gerechtelijke kaart. De komende jaren zal zij bovendien met ingrijpende organisatorische aanpassingen te maken krijgen door de invoering van het digitaal procederen in het kader van het project ‘KEI’.

Eensgezind vragen de Hoge Raad, de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, de Raad voor de rechtspraak, de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven daarom aan de politieke actoren te voorzien in een periode waarin geen institutionele veranderingen worden voorgesteld voor de hoogste bestuursrechtspraak. Hun wordt bovendien gevraagd de betrokken colleges rust te gunnen om waar nodig zichzelf te hervinden en verder te gaan met de inhoudelijke samenwerking om langs die weg de rechtseenheid in het bestuursrecht te bewaken en te bevorderen.